

L'AMIC DE LES ARTS

GASETA DE SITGES

ANY I

SITGES, JULIOL DE 1926

NÚM. 4

«L'AMIC DE LES ARTS»

DIRECTOR:
JOSEP CARBONELL I GENEER
ADMINISTRADOR:
DOMÈNEC FORMENT I MILÀ
SECRETARI DE REDACCIÓ:
RAMÓN PLANAS I IZABAL

AQUEST NÚMERO DE "L'AMIC DE LES ARTS" HA ESTAT REVISAT PER LA CENSURA

— La subscripció a L'AMIC DE LES ARTS val dotze pessetes l'any. Aquesta quota dóna dret d'entrada a totes les festes culturals que organitzi durant l'any la gasetta. A Sitges la subscripció serà requerida cada mes.

BUTLLETÍ

«On a dû faire du style ce qu'on a fait de l'architecture: on a entièrement abandonné l'ordre gothique que la barbarie avait introduit pour les palais et pour les temples». «Caractères» de La Bruyère.

Salvar una mica de gràcia d'aquell ordre gòtic o pre-gòtic que fou el romànic, (en aquest cas és igual), flor de la nostra pietat antiga, que, al dir de La Bruyère, la barbarie introduí en els temples i en els palaus, heu's-aquí ço que proposa el Director del Museu Diocesà, de Barcelona, als Administradors del Vinyet que sol·licitaren la seva autoritzada competència. Preguem als nostres llegidors que posin un viu interès en la lectura del Report del Dr. Trens que va en aquest mateix número, el qual versa sobre una matèria, — la conservació devota de la primitiva imatge de Santa Maria del Vinyet, — que cal resoldre prestament i bé.

¡Una mica de gràcia gòtica! Els segles XVII i XVIII foren fatals per aquesta mena de gràcia i hom no pensa sense estupor com se salvaren del gust neoclàssic tantes catedrals d'ordre bàrbar i tantes imatges evidentment poc gracioses per uns segles de rusti-

citat en dentelles i d'abats rítmadors de madrigals a Sílvia, a Doris o a Clímene. Bona sort tingué l'art medieval francès de que tota aqua illa tropa renovadora del dòric i del jònic, cal dir-ho, bon troç pastitx, fos obligada de versar totes les seves gràcies a Versailles, no massa lluny del xacrós Sol reial. Així, sols en les vastituds nacionals, els grans monuments de la vella pietat i les belles imatges de Santa Maria pogueren esperar amb el somris de l'eternitat als llavis, — traïdor d'una ànima no gens bàrbara, — i entre la bona gent del poble que passessin, la tramoia, mig banal, mig impúdica, i el salvatge temperí en que finí, i de la qual no pogueren totalment escapar.

Ací, on abans que a França amb el més gran dels Borbons havia ja brillat el cessarisme amb els Austries triomfadors, el perill fou aminorat per la vastitud d'empreses d'aquella dinastia, la qual, altrament, si no fou en tot exemplar, no patí tampoc en grau tan alt de la doble mania igualadora i bufona que caracteritzà a la francesa en els segles XVII i XVIII. La seva magnificència, però, la seva potència, l'influx de la seva gran autoritat i alta valor religiosa es feren sentir en la vida dels temples. I les esglésies i les imatges de les belles terres llunyanes i ferides d'eixut païral, esdevingueren caricatures de llurs modes; imatges, si adés penyores humils d'una terra que el cel havia beneït mil vegades, ara paquets d'una grandesa arnable; si adés pietoses, ara anti-litúrgiques. Fou en aquells temps que hom concebé el propòsit de revestir les imatges que ja anaven vestides, (mai no hi hagué imatges despullades), i fer-ne d'altres amb sols una testa i dues mans, a les quals servirien després nobles dames en funcions de donzelles, — tal com les menines a la Infantessa,

— curoses de totes les santes robes interiors d'un cos tot fustam i filferro.

Ha escaigut al nostre temps, en tants d'aspectes restaurador, iniciar el retorn de totes aquestes venerables coses a la simplicitat, a la veritat, a l'art, a la majesttat i a la pompa antiga i vera. Polir-les de tot esperit faceciós, de tot misticisme fals o errat i de tota litúrgia travestida.

No, però, d'una guisa traumàtica. Cal, abans de retornar, (o d'arribar) a la puresa de devoció i de sentiment religiós, (un sentiment que els àngels hi puguin cantar), acostumar-hi novament el poble, propens sempre a un sentiment barroic, a una intuïció personalíssima i, en darrer terme, fetitxista, de la divinitat.

Per aquest camí de restauració litúrgica s'hi han fressat ja arreu sengles roderes, la major de les quals fou el restabliment del cant gregorià. Cal ara, a semblança de l'exèrcit bíblic que anà sonant les trompètes a l'entorn de la ciutat assetjada fins que amb el ressò en caigueren les muralles, popularitzar cobstinadament, dia per dia, aqueest retorn a la religiosa veritat païral. Fer estimar en estampes, en medalles i tota mena d'objectess devots, la verdadera imatge de Santa Maria del Vinyet. Inclúir els generosos donants de joïells mundans a la Verge, a la seva conversió immediata en estres pell culte; que no poden les imatges costentar com qualsevol madama anells i bracelets, arrecades o penjolls. El tresor de Santa Maria del Vinyet, — com el de qualsevol altra Mare de Déu venerada a Catalunya sota advocació, — ha d'ésser la seva corona, la de l'Infant i la munior d'objectess litúrgics expressos pel culte.

S'acostta el segon centenar de la consagració de l'actual temple del Vinyet. ¡Quina cosa no fóra que el dia 5 d'Agost de 1933,

hom pogués veure, gràcies a la munificència dels sitgetans, caure amb gust de tothom les artificioses vestimentes i ritualment coronada la nostra Santa Maria, bruna i flairosa com el banús, bella entre l'or de les mitres de la Tarraconense i el flameig de mil círials!

LA VILA

LA MARE DE DÉU DEL VINYET

Report del Dr. Manuel Trens, pare.
Director del Museu diocesà de Barcelona

ESTAT ACTUAL

La imatge de la Mare de Déu del Vinyet, de Sitges, ha sofert algunes mutilacions. Li falta la mà dreta tallada arran de munyeca. Li fou escapsada la corona per tal de poder-la vestir amb més comoditat i posar-li una corona postissa. Probablement la testa de l'Infant es d'època posterior. Així mateix és d'època posterior el basament decorat imitant domàs, que fou fet per donar un poc més d'elevació a la Mare de Déu. La decoració de la imatge data del segle XVIII la qual cosa prova que aquesta Mare de Déu no fou vestida fins a una època molt recent.

Demés, aquesta imatge presenta algun corc, algun esgratinyat i algun altre defecte que haurien de corregir-se per medi d'una atenta i sàvia restauració.

RESTAURACIÓ

La restauració es necessària si es vol que la imatge es conservi. I seria fàcil. Caldria primerament matar corcs, tapar forats, afegir la mà que manca, refer de fusta la corona d'una manera inamovible, treure-li la capa de pintura actual sota la qual potser es trobarien rastres de la primitiva. Cas de no trobar-se aquests rastres, no seria cosa difícil reconstruir una decoració pictòrica que, per bé que no fos l'autèntica, s'amotllaria perfectament a l'època de la imatge.

Així mateix s'hauria de treure el basament d'època posterior.

Fetes aquestes reformes que potser aniria bé de suavitzar-les amb una certa patina, la imatge es presentaria amb una gran noblesa i formosor. No caldrien vestits que estafessin al públic. La Mare de Déu, amb les seves petites dimensions, es presentaria davant els ulls dels devots com una cosa preciosa, una joia d'art i de pietat.

Naturalment que no se l'hauria d'abandonar sola dins el seu ampli cambril. L'hauria d'acompanyar un bell i sumptuós pedestal i un magnífic tabernacle on la pietosa generositat dels fidels podria lluir-se. Pedestal i tabernacle no haurien de tenir sabor arqueològic. Altrament, si volguéssim posar d'acord les coses amb l'època de la imatge, hauriem de començar per tirar a terra la bella església del Vinyet. Tant el pedestal com el tabernacle haurien d'ésser de l'estil que sigui més nostre en l'ordre del temps i de l'espai.

L'ESCULTOR PERE JOU

(Per Magí Cassanyes)

Amb pocs mots d'elogi, sempre sobers en tota crítica, i amb la més abundosa informació que fins avui havem pogut recollir per tal de tenir el dret de parlar d'art i d'artistes, intentarem de situar a Pere Jou i la seva obra en el desenrotllament històric-estilístic de l'escultura moderna. Pocs noms, aquells només que, de tan essencials que són, hom no se'n pot desfer i el desconeixement dels quals desqualifica al crític, ens serviran per aquest breu estudi.

En l'escultura moderna batallen dos conceptes diametralment oposats, els quals podríem dir que trobaren l'encarnació màxima en Rodin i Hildebrand.

Fou el primer un artista barro, d'un patetisme afectat i teatral ben francès, i que, malgrat el seu geni, manifestà, segons els mots d'Alfred Kuhn, en les seves obres, l'estat més baix del sentit plàstic. L'altre, en canvi, és tot ell una recerca de depuració, de mesura i de noblesa. Si hom es vol fer ben bé càrrec de les divergències de concepte plàstic existents entre aquests dos homes, caldrà només que repassi la diferència que es pot constatar dels medis i la mentalitat dels seus respectius admiradors. Rodin fou l'ídol dels bohemis, aquesta espècie que ja va desapareixent, barreja d'analfabetisme i de vulgaritat, que tot ho arreglava amb quatre mots tan bastos com buids. Hildebrand, en canvi, senyorejà ell i els seus deixebles entre admiradors apassionats, tots gent d'esperit molt cultivat que refusava tota grolleria, tota vulgaritat i buidor.

Hom pot comparar així ma-

La iconografia del Vinyet s'augmenta, amb aquest dibuix de Pere Jou, d'una nova estampa. Per fer-la, Jou ha seguit les línies essencials de la petita icona de la Mare de Déu del Vinyet i ha adoptat un gest benedícent per la mà que la imatge té mutilada.

lona, reis, en els temps d'or de la nostra història, dels catalans, ha cenyit la Santa Maria del Vinyet amb la corona que als comtes pertoca, la qual no és, però, la que pel senyoriu dels nostres comtes-reis ni en les imatges romànico-gòtiques de Santa Maria,

«La Mare de Déu del Vinyet», dibuix de Pere Jou

La corona que Jou ha posat a la Verge farà que, amb el temps, sigui aquesta estampa recercada com exemplar únic de la iconografia del Vinyet. El nostre escultor, menat per la idea de que la màxima jerarquia de la Nostra Terra fou la dels comtes de Barce-

fou habitual. Tot amb tot, altres imatges de la Verge hi han cenyides amb la corona que Jou ha dibuixat; i l'estatua del gran rei En Jaume, de la façana del Palau Municipal barceloní, és, amb aquesta mateixa corona comtal, cenyida.

teix les obres cabdals dels dos artistes i veure les característiques d'ambdós aparèixer nues als seus ulls. «La Porta de l'Infern», de Rodin, és una embrollada i afectada confusió, tan forta com vulgar i inorgànica. «La Font dels Wittelsbach», d'Hildebrand, a Munic, és una obra clara, neta, ponderada, plenament orgànica.

Bella, assaonada síntesi de l'obra d'aquests dos titans de l'escultura moderna, ha estat Maillol, a qui han seguit tants d'artistes europeus dels nostres dies, entre els quals hi ha el nostre Manolo Hugué. Maillol és tingut per restaurador del predomini de la plàstica pura en l'art escultòric, que és el costat cap on es decantava l'art savi d'Hildebrand.

Pere Jou pot també ésser comptat entre el nombre d'artistes d'aquesta última tendència, a la qual va amb quelcom de ben personal per ésser fàcilment distingit dels demés: una rusticitat d'un ben marcat etnicisme solament comparable amb la d'Ernest Barlach.

Ara, però, si volíem entrar en comparacions psicològiques entre aquest alemany oriental i el nostre Jou, caldria escriure, més que un article, un llibre. Entre l'esperit germànic, vast, pregon, aspre i patètic pel qual la forma sols té valor com expressió d'un interior intens; i l'esperit llatí o romà, bon xic anodí, pel qual la forma és tot, i la pasta i la saboreja i l'estima plena i tranquil·la i beata, tal com fa el nostre admirable Pere Jou, ¡quantes de coses hi hauria a dir!

Així són de belles aquestes figures femenines i totes les obres del nostre escultor; belles per la seva salut, per la seva corporeïtat de fruit madur i que, cosa natural, desconeixen el contrast entre el contingut i la forma o, emprant la terminologia schilleriana, podríem dir que aquestes obres són *ingènues*, no *sentimentals*.

PER LA GALERIA MUNICIPAL D'ART

Brindem al Consell Municipal l'avinentesa d'acomplir una acció lloable. Als Establiments Maragall, (antic Saló Parés), de Barcelona, hi ha exposada i en venda una tela de Joaquim Espalter, pintor com tothom sap, fill de Sitges, (deixeble que fou del famós pintor francès Baró de Gros), gran prestigi del segle XIX, les pintures murals del qual en la Universitat Central mersequeren l'estudi crític, minucios i entusiasta, de Castelar. Es tracta d'una tela romàntica, molt d'època, amb la compra de la qual la naixent Galeria Municipal faria una bona adquisició. Caldria no menyspreuar aquesta avinentesa d'introduir entre les obres dels nostres pintors una d'aquella que, per ara, té més gran història.

NOVES
DE CATALUNYA

(A cura de Ramon Planas)

Francesc Cambó, Rafel Patxot. Veus-aquí dos catalans de diner, els quals han d'ésser posats com exemple als nostres rics. Cambó, animador i protector magnífic de la «Fundació Bernat Metge», de la «Fundació Bíblico-Catalana», de la «Biblioteca Hebraico-Catalana», dels «Documents per l'Història de l'Art a Catalunya» i Patxot, amb l'obra de la «Fundació Concepció Rabell» i les empreses científiques que sosté, haurien d'ésser imitats, en menor escala si voleu, pels nostres adinerats. ¡Ah, si els homes que poden sabien despendre's de l'or generosament, esmerçant-el amb seny en les grans obres de cultura que són les que major benefici reporten a la Nació! ¡Si hom sabia ésser pròdig per les coses que s'ho valen, com floririen arreu de la Terra Nostra els bells fruits! ¡Ah, si un dia feliç pogués ésser desmentit rodonament aquell «*avara pover-tà dei Catalani*» que ens llençava el Dant!

El bell exemple de Santiago Russinyol creant ací un tan famós museu com el *Cau Ferrat*, honor i glòria de Sitges, sempre obert i dispost per aixopluc de les sitgetanes manifestacions culturals, cal també que no s'oblidi quan es parla de mecenatge.

Tant-de-bó es multipliquin aquests exemples, fins a tal que la protecció a les manifestacions de l'esperit esdevingui ací un fet natural, com a Itàlia en ple Renaixement i a Nord-Amèrica en plena vida d'ara.

D'ACÍ I D'ALLÀ

— Encara que la premsa diària ja n'ha parlat extensament, no podem deixar de fer esment del càlid i entusiasta homenatge que Vilanova ha retut al gran pintor Joaquím Mir. L'AMIC DE LES ARTS, que estigué representat als actes que en honor d'en Mir es celebraren, saluda joiosament al vilanoví d'adopció tan gloriosament derrotat.

— Ha quedat solucionada la suspensió de pagaments del Banc Comercial, de Tarragona, amb el pas de l'actiu i el passiu de l'esmentada entitat a mans del «Banc Comercial de Barcelona».

— El senyor Ramon Masifern ha demanat a l'Estat l'establiment d'una zona neutra a l'Empordà. Aquesta zona que, diu el senyor Masifern, podria tenir per centre Palamós i per base de treball la indústria del suro, tendria a descongestionar Barcelona del seu immens tràfec industrial i comercial.

— A Rubí, com a Sitges, hom es queixa de la manca d'aigua. Després de temps de mancar-ne pels regadius, ara en comença a

faltar pel proveïment dels particulars.

— A Sant Sadurn de Noia també es planyen de la gran escassetat d'aigua. Caldria que des de les altes esferes oficials hom es preocupés intensament d'aquest problema cada dia més greu.

ELS LLIBRES
QUE HAVEM REBUT

Tomàs Garcés: *Paisatges i Lectures*. Col·lecció Prosa i Vers. Barcelona.

cantats amb una envejable dosi de frescor i d'inspiració, eren repetits un a un en el segon llibre de poemes, però amb una inspiració més fatigada. Algunes poesies que En Garcés ha publicat després, no ens han millorat l'impressió abans dita. Potser si Tomàs Garcés fos més lent en produir, (¡la lliçó de Paul Valéry que tan poc imitem!), la seva producció poètica fóra més sòlida.

Per contra, la publicació de la traducció que ha fet En Garcés de «Marie Chapdelaine», la fa-

nostra Terra. En les «Lectures» que clouen el llibre, l'autor, més que pretendre de fer una crítica pregona, broda notes líriques al voltant dels autors comentats.

Per acabar, ens atrevirem recomanar a Tomàs Garcés que fes un detingut estudi de si mateix, del qual en podrien resultar esponerosos fruits per la literatura pairal.

Al començament del llibre que ens ocupa, Carles Soldevila hi diu uns mots d'elogi pel seu autor.

PER LA BIBLIOTECA I
OBRA CULTURAL DE
"L'AMIC DE LES ARTS"

Nombre dels nostres lectors ja saben que L'AMIC DE LES ARTS adreçà, fa algun temps, un prec avalat amb nombroses signatures de redactors i subscriptors de la gasetta, al Sr. Josep Robert i Mestre, demanant-li tingués a bé concedir una casa seva del vell carrer d'En Bosch, per a la instal·lació de la Biblioteca i domicili de l'Obra cultural que L'AMIC DE LES ARTS propugna a Sitges.

En amable carta rebuda aquests dies, el Sr. Josep Robert i Mestre ha accedit complaent a la nostra demanda, de guisa que, salvada aviat la tramitació que al nostre amic li cal donar a l'afar, esperem veure aviat iniciada la *Fundació Josep Robert i Soler*, nom amb que prometerem de batejar la Biblioteca i Obra cultural de L'AMIC DE LES ARTS, en honor d'aquell que fou home de ciència sitgetà i preclar, i pare del generós col·laborador de la nostra obra.

En el número d'Agost publicarem el text del prec lliurat al Sr. Robert i la seva resposta.

UNA ENQUESTA DE
"L'AMIC DE LES ARTS"

Malgrat les mostres d'aprovació que de tot arreu rebem per la nostra gasetta, ens plauria molt de saber què pensen d'ella els nostres llegidors.

Per tal, doncs, d'orientar-nos sobre les preferències i el gust de cadascú, formulem les demandes següents:

— ¿Quina és la vostra opinió sobre el to general de la gasetta L'AMIC DE LES ARTS?

— ¿Vos hi sobra, potser, alguna cosa?

— ¿Què vos hi manca?

— ¿Teniu algunes vistes per l'esdevenidor cultural de Sitges?

Vos preguem que sigueu breus en la vostra resposta. La qual cosa no vol pas dir que, un altre dia, no pogueu honorar-nos amb algun treball vostre versant sobre aquestes o altres qüestions que sou lliures de triar.

«Estatueta de marbre», obra recent de Pere Jou

Col·lecció del Dr. Corachán

Ens fa l'efecte que l'autor de «Vint Cançons» ha descobert, amb aquest nou llibre, els viarans pels quals caminarà amb més d'èxit.

Efectivament: Tomàs Garcés amb les seves «Vint Cançons», ens donà un magnífic aplec de poesies. Elles ens feren esperar amb gran interès l'obra futura del poeta. «L'Ombra del Lledoner», però, que seguí poc després, no va estar de bon tros a l'altura del primer llibre. Els temes que en «Vint Cançons» eren

mosa novel·la de Louis Hemon i l'apaarició de «Paisatges i Lectures», ens han fet pensar que, potser, el lloc que escau més al seu autor és en el camp de la prosa. De «Marie Chapdelaine», Tomàs Garcés, enamorat ardent dels eternals temes de l'Amor i de la Naatura, n'ha fet una traducció taan bella i tan fidel! En les «Imatges del Port» i els demés paisatges del seu darrer llibre, la prosa d'En Garcés és humida i penetrant, guiada per la passió que seent pels bells indrets de la

¡MAI MÉS!

(Per Carles V. Galidn)

Aquesta vegada sí, la ruptura seria definitiva. Mai més, mai més, Elsa tornaria a ésser per ell aquell amor pel qual sempre havia clos els ulls, al qual s'havia donat tal com cal en amor donar-se. Una imatge li omplia el cervell des de que la cosa havia esdevingut. Elsa, tot el seu passat amb Elsa, era un espill fendit horriblement de dalt a baix. I no podia pensar res que, com l'espill, no fos mutilat d'aquella vídriosa ferida.

A intervals, tal com en els grans oratges l'espasme dels vents, una llússor el reprenia i el cor li vessava excuses per ella. Però no, no. La fúria d'una nova onada el rebotia contra el rocam del seu desesper; es negava d'escuma la seva imaginació, i Elsa reapareixia en l'espill rentat del seu obcecament, bella, ¡oh Déu! i tan bella, però mutilada de dalt a baix per aquella trenadura.

Ell, l'home de la gran pau i benestar anterior, sortós i sense noses, feliç amb aquell sostingut amor juveníssim, se sentia ara tal com si hagués estat gitat sobtadament al món amb una falanx d'apocalípsi. Adés, bullint-li els polsos es desampellegà del sweater. Ara, en aquella mateixa terrassa arran de mar, un fred intens l'esborronava que l'obligava a reprendre la roba i a sol·licitar un nou cordial al bon mosso a qui ja sobtaven aquelles cinc hores llargues de solitud i de comandes lacòniques i seguides.

¡Si n'hi vagaren per aquella ment d'obsessions i de propòsits! Havia descobert en Elsa un fons pervers. Dintre aquell cos alt i esprimatxat, gai i càndid; dintre aquella faç, oval perfet on el somris naixia i moria sense velar-li la bellesa, (tal una aura matinal encisa encara les clarors de l'alba); per entre la cabellera, blonda com la de totes les fades dels contes, hi vivia, doncs, l'esperit d'una Melusina per qui traïr fóra un plaer inevasible i el cor de la qual no sagnaria mai per res ni per ningú, rosa dels vents i de les llangors versàtils de cada dia...

I ell, ¿per què no havia comprés fins ara quant errat anava cercant en ella la seva ventura? ¿Què en podia esperar de signar en l'aigua, — car com aigua en les mans la seva imaginació la feia escàpola — el seu ver amor? ¿Què d'estimar-la sí, tal com el vent, hauria de fer-se-li fonedisa als braços? I la voluntat li responia, mena de so greu i llampant

d'una trompa que coronés una glosa de laments: —No, no. Mai més, mai més, jo per Elsa, ni Elsa per mí.

La barana de la terrassa tallava arran d'areny la mar d'aquella hora, blavissa, destenyida i somorta en tot el seu quadrilàter, fins a l'horitzó lilà on emergia una lluna de decorat xinés color taronja. El món es recollia, poc a poc, cap a la pregonosa de la nit, ja en la qual, l'argent viu de la lluna es desferia en mils d'estels i un caminal d'escata per la mar tan fosca.

Del mar, estany blavís, pujava una humitat que reblania totes les coses. I el nostre pobre heroi sentí aquella bafarada vespral que fou per ell sudari d'estrafalàries agonies.

Sentat, el cap entre les mans, els colzes sobre la taula, cigarre-

què en aquest bell punt de les seves quimeres tombà el nostre home la seva faç devers l'interior ni quant de temps feia que Elsa restava dreta al costat seu. Un breu oratjoll desféu la feixuguesa de l'hora, sollevà l'or tan fi dels cabells d'Elsa i li adherí al cos les seves robes de seda. I amb una pau tan beata com la d'ultra-tomba, ella trencà el silenci dient: ¿De quant ençà, Carles, cal passar-se cinc hores esperant?

I l'emmena tal com l'amor emmena sempre).

PANORAMA

(Per Lluís Montanyà)

«SOUS LE SOLEIL DE SATAN»

de Georges Bernanos

Primer llibre d'un autor que, sense premi literari ni padrinat-

Diu Georges Bernanos:

«El vaig començar pocs mesos després de l'armistici. L'aspecte del món, de ferotge que havia estat, esdevenia repugnant... La bèstia humana, empaitada durant cinc anys per tots costats, la horrible gossada per fi despistada, tornava al seu jaç extenuada i deslliurava el seu ventre de l'aigua insípida de l'idealisme purità... Tot aquell qui tenia en aquell moment una ploma a la mà, havia de sentir la ineludible obligació de reconquerir la seva pròpia llengua, de portar-la a la forja una altra volta. Les paraules més grans, les més nobles, les més pregones, eren buides, com a xuclades. Hom tractava correntment, no ja solament d'heroi, sinó de sant, al primer soldat reganxat, mort casualment darrera una aspillera. La mateixa mort

havia perdut el seu sentit sagrat per a esdevenir un impost votat per les Cambres. La pàtria, deificada, rebia l'incens de tots els cultes... ¡Ah! què hem donat, què hem donat a tants desgraciats decebuts, devorats i sublevats ara per l'odi? Un equívoc. Una mena de «calembour» sacríleg...»

I afegeix:

«A més, jo estava malalt, no sabia si viuria gaire i no volia morir sense donar la meva mesura. Altres han intentat destruir, amb odi o mentides, les grans coses que els havien decepcionat. Però jo, que soc d'herència i formació catòlica, sabia prou bé que no eren pas les coses, que eren les paraules les que mentien... La gran lliçó de la guerra anava a perdre's en una broma grollera. ¿Què havia jo de llençar, en mig de tanta joia obscena, sinó un Sant? ¿A quina cosa millor obligar els mots rebels, més que a definir, per penitència, la més alta realitat que pugui conèixer l'home ajudat de la gràcia: la Santedat?»

Aquestes enèrgiques paraules, millor que tota altra explicació, ens donen la clau del llibre, altrament potser una mica obscur, en quant a la seva finalitat. I, ¿pot donar-se una més noble ambició, un objectiu més enlairat, que aquesta revalorització del pregon sentit de les més significatives paraules?

Tres parts poden distingir-se en *Sous le soleil de Satan*, que no corresponen, precisament, amb les que divideixen el llibre; però que són, al nostre entendre, perfectament destriables. La central i, podríem dir-ne bàsica, és la *Tentation du desespoir*, història neta i precisa, terriblement introspectiva, del procés intern de la santedat, del treball obscur de la gràcia dintre una ànima senzilla:

«BOXA»: BOIX D'EN CANYELLES (COL·LECCIÓ PRATS)

Recordi's l'article «Bon gust en els afers» de nostre primer número

ta als llavis, veia tot el món a l'entorn ingràvid, sense una llum concreta i humana, sense uns espais definits i naturals. Tot se li tornava figuració del seu dolor fantasiós. Aquell disc del fons, era ben bé la lluna, la lluna de sempre; i la seva emergència al foscant, el bell espectacle tantes de vegades renovat. ¿Què, però? Ara, ¿no era aquella la vall desolada on l'havia relegat l'evident, —tan evident,— desamor d'Elsa, el món de vida idiota d'on no podria eixir mai més? ¿No era devés aqueix exilament on el portaria aquest Caront que ara es debat per treure al sorral, la barca negra adherida al salobre com a una massa de plom fos?

(Ara ningú no sabia dir per-

ge influent, s'ha imposat plenament i ràpida, pel sol fet de la seva valor intrínseca. Llibre que fa parlar, que promou escàndol, que origina controvèrsies, que indigna els crítics fossilitzats, rublerts de prejudicis anacrònics... I, encara, un novel·lista format per la guerra, i ¿de quina manera! Escoltem, sinó, les seves pròpies paraules a Frédéric Lefebvre — aquest admirable Eckermann del nostre temps, creador de les *Une heure avec* — en explicar-li la gènesi del seu llibre. Una mica llarga serà la citació; perdoni-ho el lector, en gràcia al seu interès; que sempre havem cregut de la major importància per a jutjar un llibre, el coneixement de l'estat d'ànim del seu autor en idear-lo i de les causes que l'indueïren en escriure'l.

ORACIÓ A LA VERGE DEL VINYET

¡Oh! Tu, qui ets la serment de nostre guany plantada al mig de nostra amor contrita, empelt del cel, esponerós tot l'any, qui mai no't canses de llevar collita.

Parra fruitosa de raïms de mel, qui aixís un dia, en una penya eixuta, clavar volgueres ta divina arrel, per a obrejar la desolada ruta.

Vinguda fores de l'Eternitat, trobada en terra, al cel donada a mitges: l'ample abundor de ta fertilitat s'és extesa al damunt de nostres sitges.

Cara a llevant, davant de nostre freu, que el nauixer sap rebel a la victòria, ¡Oh, lleny august, tallat pel mateix Déu en la soca incorrupta de sa Gloria!

Oh, lleny august, pels segles respectat, que mai no marcirà cap ponentada, segueix essent rebroll de caritat al mig de nostra amor tempestejada.

Que ta llecor apaugi nostra set; que l'odi es torni germanor divina al dolç empar de ton gustós esplet. Ton ram fruitat vers nostre llavi inclina, ¡Verge Santa del Vinyet!

TRINITAT CATAJUS

la de l'Abbé Donissan, protagonista d'aquest llibre únic. Es la primera vegada (i oblidem expressament *Il Santo*, de Fogazzaro, i el més modern *Saint Magloire*, de Roland Dorgelès, simplement epidèrmics, al costat de la profunda penetració del de Bernanos), que se'ns presenta novel·lísticament aquest procés, i jamb quina realitat i verisme! L'Abbé Donissan, tot vida interior, viu la més terrible tragèdia que hom pugui imaginar... La recerca voluntària de la desesperació, com a consol i antídoto de la inefable joia que experimenta, i que tant pot ésser un efecte de la gràcia divina, com una nova i refinada temptació de Satanàs. Els dubtes continus del *Saint de Lumbres* sobre l'origen de les seves més altes impulsions i, sobretot, aquell do del dimoni, aquella llum d'origen infernal que li permet de veure amb singular i terrible clarividència el fons de les ànimes, i, per tant, les intencions més ocultes, els desigs més recòndits, les anècdotes més secretes dels qui l'envolten, en són les més crues manifestacions.

Tot això ens és magistralment descrit amb una proustiana precisió que fa posar pell de gallina. La turmentada figura del Sant, evoca les dels agonistes dels contes de Villiers de l'Isle Adam i les de certs torturats personatges de Dostoievsky, la influència del qual, més potser que la de Balzac que tant s'ha esmentat, pot notar-se en el llibre que comentem.

El passatge en el qual el dimoni s'apareix a l'Abbé Donissan, sota la figura d'un tractant de bestiar, d'una audàcia gairebé sens precedents dins la història literària, seria suficient, per sí sol, per a assenyalar un formidable escriptor.

Les dues altres parts del llibre, relligades una mica arbitràriament al nucli del qual havem parlat, són: la *Histoire de Mouchette* —petita obra mestra de novel·la psicològica, història d'una noia d'una sensualitat i malícia incompatible amb la seva curta edat, únicament explicable per la possessió demoníaca, — i una mena de pamflet fulminant contra els escriptors escèptics, tipus Anatole France, en el qual l'autor, portat pel seu zel catòlic, s'excedeix potser una mica.

Creiem francament que hauria estat millor presentar-nos separatament les tres parts esmentades, encara que sempre sota el signe de Satanàs, sense el qual no tindrien interpretació possible; o bé prescindir-ne del tot en aquest llibre. Hi hauria guanyat el conjunt, en claredat i en concisió.

Cal dir, tot amb tot, que recomanem la lectura d'aquest llibre a tots els que estan fastiguejats de la literatura anodina, esopíada i afemellada que priva avui, mancada d'elevades aspiracions, i de passions contorbadores; a tots aquells que senten repugnància per l'estetisme i l'esnobisme en ús. Trobaran un llibre viril i fort, pregon i lluitador, en el qual l'autor no reclusa davant cap situació, ni cerca d'afalagar el públic que paga, ans el castiga, l'obliga a reflexionar i qui sap si fins a sentir la torturadora punxada del remordiment.

DE GALERIA EN GALERIA

(Per Sebastià Gasch)

Durant la primera quinzena del mes de Juny, el pintor Joan Colom tingué oberta la seva exposició a les *Galerias Dalmau*.

Joan Colom es troba de ple dins l'impressionisme.

¡Quantes suggestions a l'entorn d'aquest nom! No intentarem, però, la revisió del procés impressionista. Ens manca l'espai i, demés, plomes més autoritzades que la nostra ja l'han fet. Anotarem solament unes breus consideracions al marge de la manera de Monet.

L'il·lustre prosista Carles Soldevila escrivia recentment en comentar incidentalment les figures cubistes de Picasso: *De dues una: o bé En Picasso és un artista sincer i aleshores és indiscutible que pictòricament veu la seva família de la mateixa manera que veu les persones estranyes, o bé és un mixtificador i aleshores no cal prendre seriosament les seves extravagàncies.* Que el nostre admirat amic ens permeti de no acceptar l'empleu d'un sol dels seus mots. L'empleu del verb *veure*. Picasso no pot *veure* de cap de les maneres les persones com ell les pinta per la senzilla raó que no són així, per la sen-

zilla raó que no se'ns presenten així a la nostra visió. Picasso no *veu* els seus personatges sinó que els *pensa*, els *pensa pictòricament*. Es a dir que, Picasso estudia pacientment la natura, l'analitza implacablement, la fa passar pel sedàs de la seva intel·ligència i la transforma damunt la tela en un fet estrictament pictòric, independent de la imitació. Picasso ens dona l'equivalent plàstic de la realitat. Picasso, així, engendra els seus monstres poc verosímils des del punt de vista real però perfectament explicables des del punt de vista plàstic; i no oblidem que, segons pròpia expressió del malagueny, *natura i art són dues coses totalment diferents*.

Aquest llarg preàmbul ens permetrà de constatar que el defecte capital de l'impressionisme fou precisament de *veure* únicament les coses, de no pensar-les, de no analitzar les sensacions, de no reduir-les per la intel·ligència, de reproduir els objectes tal com apareixen a la nostra visió, desordenats, fragmentaris, incomplets, caient així dins la reproducció servil de la natura, ço que, segons Roger Avermaete, el vigilant director de la revista belga *Lumière*, no és res més que *la perfecta negació de l'art*.

Afegim a tot això un gust immoderat per la color, pels efectes lluminosos, per les variacions de la llum; un menyspreu absolut de la forma, de la línia, del contorn; el predomini de la fuga sobre la contenció, i tindrem un lleuger resum del que fou l'impressionisme.

El pintor Joan Colom es troba de ple dins l'impressionisme, diem. El pintor Joan Colom posseeix, en efecte, tots els defectes de l'impressionisme. Tots els defectes de l'impressionisme agreujats pel fet de manifestar-se en una època en què, després de vint anys de reacció, aquella manera d'expressió pictòrica ha estat deefinitivament arreconada a causa de les seves característiques essencialment anti-plàstiques. Això fa que, malgrat el Luxemburg, malgrat els homenatges, malgrat els banquetes i les intervius, no podem adjudicar al pintor Colom els elogis incondicionals que tan lleugerament li han estat distribuïts per ací.

A les mateixes *Galerias*, el dia 12 de Juny, Joaquim Torres-Garcia inaugura la seva esperada exposició.

Feia temps que no havíem vist res d'aquest mestre. Camí de Can Dalmau recordàvem vagament els seus paisatges urbans i acudien ràpidament al nostre cervell un munt de consideracions sobre l'estabilitat en art.

A la fi, però, entràrem a la sala d'exposicions. I, immediatament, les obres de Torres-Garcia ens immobilitzaren tots els raonaments i s'apoderaren violenta-

ment de la nostra sensibilitat. Immediatament, també, arreconarem totes les teories per a lliurar-nos sense reserves a la delectació.

Acostumats a l'aire espès de les nostres exposicions, allò fou una ratxa de vent fresc. Torres-Garcia, en efecte, és dels pocs que han sabut conservar íntegrament tota aquella intensitat apassionada que feia la força de l'art català de 1918.

Pels voltants de 1918, un gust immoderat del risc presidia la pintura catalana d'aquell temps. Un vent poderós de sana joventut bufava arreu. I s'engendrava una pintura aspra i ruda, forta i audaciosa, una pintura vibrant que feia l'escàndol i l'horror de totes les patums impermeables i de tots els fòssils hermètics que vegeten per ací.

Els catalans, però, que som molt eixerits, que quan els altres hi van nosaltres ja en tornem, que de tan vius anem pel món i ho trobem tot pagat, ens donàrem sortosament a temps que les preocupacions estètiques que acaparaven apassionadament l'atenció de les seleccions europees de l'època no eren res més, i com a màxima concessió, que una *boutade* de taller.

I s'obrí un crèdit il·limitat al seny. I s'infantà amb rara unanimitat una pintura d'extrema prudència. I aquella pobresa de concepció ensopegà automàticament amb l'aprovació entusiasta d'un públic baixament imbècil i amb l'apoi econòmic d'uns col·leccionistes hermèticament tapats.

Aquella castració, financiera-ment parlant, donava. I donava amb escreix. El se'y, llavors, fou erigit en dogma, totes les audàcies foren curosament bandejades, tot el joventut ardu fou arreconat. La impotència definitiva que caracteritza gairebé tota la producció pictòrica catalana actual, és la lògica resultant d'aquell estat d'esperit.

Sortosament, però, no hi ha regla sense excepció. I Torres-Garcia és gairebé l'únic supervivent de l'avantguardisme heroic de 1918. Torres-Garcia no ha claudicat, no ha fet el pas enrera, no ha canviat. Torres-Garcia és el mateix ardit lluitador de sempre.

Als plats sense sal que hom s'entesta obstinadament a servir-nos per ací, el pintor americà empeltat de català oposa uns plats forts carregats d'espècies. A la insipiditat ambient, Torres-Garcia oposa les seves magnífiques qualitats de lirisme fogós i indòmit que ha curat molt de no atenuar ni d'atemperar i que trobem presents àdhuc en els seus projectes de decoració, naturalment menys impetuosos que els seus espectacles ciutadans.

De totes les teles exposades crida soberanament l'atenció el *Port de Nova-York*, evocació vivent del tràfic trepidant en els grans ports comercials.

"L'AMIC DE LES ARTS" I LA PREMSA CATALANA

Publiquem aquesta pàgina amb una doble recança: la de tenir de retirar, perquè hi càpiga, part dels treballs amb que tan assíduament ens honoren els nostres col·laboradors i de trencar, potser, l'austeritat amb que estem avesats a judicar totes les nostres coses. Som, i sincerament ho diem, els més severos inquisidors de la nostra gaseta que, encara no ha pogut presentar cap número amb totes les seccions ben acomplertes, d'acord amb les línies essencials que la nostra direcció ha esbossat en l'enquesta sobre la premsa catalana que fa la *Revista de Catalunya*.

Malgrat tot, però, i sols perquè els nostres llegidors vegin confirmada la benèvola opinió d'alguns amics de l'obra cultural que amb l'aparició de L'AMIC DE LES ARTS s'inicia a Sitges, donem a les premses els texts següents:

La Veu de Catalunya, de Barcelona, va dir el 9 de Maig:

«*L'Amic de les Arts*. — Constitueix una excel·lent revista aquesta «Gasetta de Sitges» que, sota la direcció de Josep Carbonell i Gener acaba de publicar-se amb un format gran i acurat.»

Rafel Benet, crític d'art de *La Veu de Catalunya*, en aparèixer el segon número escriu:

«Entre les publicacions darrerament aparegudes vull fer esment de la *Gasetta de Sitges*, *L'Amic de les Arts*, de la qual han sortit dos números. Remarcable un article sobre «Expressionisme» signat per Magí A. Cassanyes (primer número).»

De la *Publicitat*, de Barcelona:

«*L'Amic de les Arts*. — Havem rebut el número 2 de la interessant publicació mensual *L'Amic de les Arts*, gaseta de Sitges. Amb un criteri molt ajustat al que unànimement hom ha convingut que hauria d'ésser una publicació comarcal, *L'Amic de les Arts* s'ha situat des de la seva aparició al primer rengle dels periòdics catalans. Redacció, correctíssima; presentació tipogràfica, de bon to; contingut, de qualitat: els animadors del nostre col·lega sitgetà, davant els quals es troba el nostre distingit col·laborador Josep Carbonell, tenen merescuda l'aprovació de tots aquells que s'interessen pel desenvolupament cultural de les nostres viles i pugnen perquè llur aportació a l'obra de la nostra renaixença integral sigui cada dia més eficaç i intensa.

Sàviament ordenada, la gaseta sitgetana *L'Amic de les Arts*, conté quatre seccions cabdals: «De la vila», «De Catalunya», «Del món» i «Economia i Finances». Obre el número un «Butlletí» mensual i intercala entre aquestes seccions permanents, text i gravats d'interès. Així, dona, cada mes, una idea succinta del que s'esdevé a Sitges, a Catalunya i a l'es-

tranger. Un resum, doncs, intel·ligent i útil. Una exacta concepció del que ha d'ésser un periòdic d'aquest gènere. Rebi, el nostre col·lega, la nostra felicitació.»

El Dia, de Terrassa, ha comentat més d'una vegada la nostra publicació. D'un davantal seu n'extreiem els paràgrafs següents:

«Per això, però, caldria que comencessin els diaris barcelonins a sentir-se diaris catalans. Mentre això no s'aconsegueixi, és debades, resulta àdhuc sarcàsticament paradoxal, pretendre des de la capital alligonar i estimular els diaris forans. De la capacitat d'estructuració de les publicacions comarcals, de la hàbil compatibilitat entre les noves locals i generals, entre la col·laboració intel·lectual de la contrada i les coses de Catalunya, la gesta de *L'Amic de les Arts*, de Sitges, i també la *Gasetta de Vilafranca* en són una mostra.

Aplicant aquestes normes, traçades per Josep Carbonell, director de l'esmentada publicació sitgetana, en la seva resposta a l'enquesta, a tota la premsa comarcal; creant, com deia, una agència nacional de noves; estimulant l'acció individual i local dels estudiosos de fora i llur aportació a les disciplines generals, a base de tasques monogràfiques dins llur radi; circumscriuint el provincialisme anecdòtic només que als fets més importants del nostre terrer; i sobre tot valorant els actes catalans, no en gràcia al lloc on ocorren, sinó a la personalitat dels que els celebren, aquesta harmonia de germanor ens fóra molt més atansada.»

Juventut, de Valls, ha escrit:

«A Sitges ha sortit aquesta gaseta d'art, de la qual és director Josep Carbonell i que fa molt d'honor a la blanca vila. Del seu primer número arribat suara a la nostra redacció, en transcrivim aquests paràgrafs que diuen en resum les nobles ambicions i alts ideals que l'animen.

Amb una presentació i format molt semblant al de la *Gasetta de les Arts* porta una intel·ligent col·laboració i una bona revista dels esdeveniments intel·lectuals i artístics de Catalunya.

Aquest primer número de *L'Amic de les Arts*, és un altre testimoni de la valor de les nostres comarques.»

El Eco de Sitges, (25 Abril), escriu:

«Havem rebut el primer número de la revista mensual *L'Amic de les Arts*, suara apareguda a l'es'adi de la premsa sitgetana. Agraïm la tramesa i amb gust establim el canvi.»

Badalota, d'Arbós, (2 Maig), deia:

«El primer número de *L'Amic de les Arts*, *Gasetta de Sitges*, vingut també a les nostres mans, ens diu l'alt punt de cultura on ha arribat aquella vila, per bé que l'article davantal, «Butlletí», no en tingui un concepte tan falaguer i es plany d'un cert desequilibri entre la seva pujança material i la volada que hi prenen les coses de l'esperit.

Així pot semblar-li a l'articulis-

ta, per estar abrandat, sens dubte, per un d'aquells desigs de perfeccionament que mai es veuen saciats, o per trobar-se massa arran de les seves coses i no veure-les en ses veritables proporcions i relacions. Mes nosaltres que esguardem des de la llunyania i podem copsar en un sol cop d'ull totes les activitats sitgetanes, diem ben alt que encara que per un moment sembla cert ço que suposa l'autor del «Butlletí», *L'Amic de les Arts* fóra el desmentiment més formidable de les seves apreciacions.

Sigui el premi de l'esforç dels redactors de la novella revista sitgetana, la consecució del seu ideal: fer de Sitges la vila universitària de Catalunya.»

Mediterrània, de Mataró, (1 Maig), escriu:

«Entre les revistes i periòdics que normalment visiten la redacció, (entre les quals, totes estimades, ens és plaent de fer constar *Ciutat*, de Maresa i la *Gasetta de Vilafranca*), ha vingut a nosaltres per primera vegada *L'Amic de les Arts* — *Gasetta de Sitges* — la qual a més d'una presentació força escaient, presenta en el seu primer número un sumari verament notable.

Admeti la «*Gasetta de Sitges*» el nostre canvi, com un lleal testimoniatge de confraternitat.»

El Baix Penedès, de Vendrell, (1 Maig), deia:

«*L'Amic de les Arts* és una nova publicació que ha aparegut a la vila de Sitges. Ella és una bella flor que ha esbadallat a la blanca vila al bes del sol primaveral. Ve enjoiellada de faisó esplèndida, amb tot aquell caient de les grans revistes. El seu nom indica prou bé el que hom pot cercar a les seves planes, per cert ben curulles d'escollits treballs.

Fem vots perquè assoleixi llarga vida, tot i establint gustosament el canvi.»

La Veu de l'Empordà, de Figueres (1 Maig), comentava:

«Havem rebut la visita del primer número de l'excel·lent i acurada revista *L'Amic de les Arts*, que apareixerà mensualment a Sitges. Li desitgem força anys de vida.»

Germanor, de Malgrat, (2 Maig), escriu:

«Havem rebut de canvi el primer número de la notable gaseta sitgetana *L'Amic de les Arts*, publicació totalment acurada que és un dels més brillants prestis de la premsa comarcal catalana i superior també en molts conceptes a publicacions pariones de la capital.»

Pla i Muntanya, de Balaguer, (3 Maig), deia:

«*L'Amic de les Arts*. — Havem rebut el primer número d'aquesta gaseta de Sitges. Presentació perfecta composta a quatre columnes i de lletra clara i amable. La capçalera d'una sobrietat corprenedora, antiga i senzilla. N'és director el Sr. Josep Carbonell a qui ja coneixem a través

d'una altra publicació que aparegué a la mateixa Sitges. En aquesta ens hi donava notes d'alta política a la qual si un hom no s'hi trobava molt afecte plavia, això sí, per la gran documentació i ardidesa amb què la informava. Avui a l'arribar a nosaltres aquesta gaseta sitgetanista ens ha sorprès l'emoció i els nostres dits han acariciat les amples i nítides planes de *L'Amic de les Arts*.

En la secció «Butlletí» s'hi descriu la ideologia que anima el mensual. Delimitades — segons diuen — ben clarament les funcions edilícies de les culturals, es proposen afegir l'esforç de la Blanca Subur en pro de la Cultura general. Pretenen — i lloat sigui l'intent! — fer de Sitges la vila universitària de Catalunya.

La gaseta, a més a més, dona lloc al comentari de l'activitat diversa i és així com hom hi pot llegir dues planes d'escollit text de «Noves del món» i dues altres més de «Noves de Catalunya», ressenya ben escaient del nostre progrés cultural. Literatura, anecdotari, crítica d'art, poesia, comentaris i gravats. A Economia i Finances s'hi dedica una pàgina. Totes aquestes seccions, ben servides i ben presentades tipogràficament, vos obliguen a prestar-les-hi la deguda atenció encara que un hom no senti admiració per alguna d'elles. És una publicació d'aquelles que mereixen els honors d'arxiu, material eficientíssim de consulta. Nosaltres que sempre havem anhelat fer amistat amb una publicació que, demés d'ésser localista, esdevingués Crònica subtil i seriosa de tot el possiblement bo que passa en el món, ja l'havem trobada i sense que *L'Amic de les Arts* ho digui i ni potser ho porti d'intent, no havem pogut sostreure'ns a la creença de que tenim a la nostra taula una publicació orgue de la premsa comarcal. El butlletí que nosaltres havíem imaginat com a necessari per a les publicacions foranes és — cedint una secció pels esperits inquietos i solitaris de Catalunya — aquest mensual sitgetanista. Perdonin-nos els amics de Sitges per aquesta intenció.

L'Amic de les Arts, aquest periòdic dels folgats marges, publica els articles sense signatures. El mateix camí el seguí el desaparegut *Acció Catalana*, butlletí que aconseguí molt d'èxit. En això demostren els sitgetanistes que més els interessa el neguit dels homes per a l'Obra que no el de l'Obra per als homes.

Vagi la nostra fèrvida salutació al bocí de mar blava que *L'Amic de les Arts*, de Sitges, ens ofereix amb la seva publicació i força vida que tot i essent per a ells serà per a tots.»

Diari de Mataró, en el seu editorial de 3 Maig, escriu:

«I a la manera de Francesc Pujoles qui demanava la «catalanització d'Europa», seguir el gest d'aquesta manifestació que s'ha produït darrerament a Sitges amb la publicació de la superba revista *L'Amic de les Arts* en la qual hom hi demana la «sitgetanització de Catalunya».

J. SOLER, IMPRESSOR: VILANOVA

GEL CANIGÓ

FABRICAT A SITGES

LA MÁXIMA DURADA I PURESA

CALÇATS RAMÓN PORTA

MODELS DE FANTASIA
PER A SENYORA

SANT FRANCESC, 21 I 23 : TEL. 1589 : APARTAT 23

1.ª Exposició d'Art del Penedès Agost - Setembre 1926

La Comissió organitzadora d'aquesta manifestació comarcal convida a tots els artistes sitgetans, naturals o d'adopció, a concorrer-hi.

En l'Administració de L'AMIC DE LES ARTS hom hi inscriu les adhesions i facilita tota mena de detalls de l'Exposició.

LAMPISTERIA ISIDRE MARCET I BANÚS

Instal·lacions elèctriques i d'aigües,
econòmiques i acuradíssimes.
Representant de les màquines de cosir

«NAUMANN»,
a disposició sempre de qui les vulgui provar.

¡Cuineu amb gas!

El sistema
de calefacció més pràctic

RAMÓN SUNYER

JOIER

CORTS CATALANES, 660

BARCELONA

VI MOSCATELL SELECTÍSSIM

“VÍDUA DE ROBERT”

EL PREFERIT EN ELS MERCATS AMERICANS

MOSTRES SOBRE DEMANDA

CASA FUNDADA L'ANY 1870

SITGES